

احتکار با رویکردی

به آرای امام خمینی (س)

www.ketab.ir

محمد رضا فقهی

سرشناسه: خمینی، روح‌الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۲۷۹-۱۳۶۸.
عنوان و نام پدیدآور: احتکار با رویکردی به آرای امام خمینی(س) / محمدرضا فقهی.
مشخصات نشر: تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(س)، مؤسسه چاپ و نشر عروج، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری: ۲۲۴ ص.

شابک: ISBN: 978-964-212-169-4

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

کتابنامه: ص. ۲۱۱-۲۲۴؛ همچنین بصورت زیرنویس.

موضوع: خمینی، روح‌الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۲۷۹-۱۳۶۸-
نظریه درباره احتکار / احتکار (فقه).

شناسه افزوده: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(س).

رده‌بندی کنگره: ۳ الف ۳ / ۵ / ۱۵۷۴ DSR

رده‌بندی دیویی: ۹۵۵ / ۰۸۴۲

شماره کتابشناسی ملی: ۲۴۰۲۷۸۷

کد / م ۲۷۱۴

www.ketab.ir

مؤسسه چاپ و نشر عروج

احتکار با رویکردی به آرای امام خمینی(س)

نویسنده: محمدرضا فقهی

ناشر: چاپ و نشر عروج (وابسته به مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(س))

چاپ چاپ دوم: ۱۴۰۲

شمارگان: ۵۰۰

قیمت:

101003000100008

احسب

• خیابان انقلاب، بین ۱۲ فروردین و فخرآزی، فروشگاه مرکزی، تلفن: ۶۶۴۰۴۸۷۳ - دورنگار: ۶۶۴۰۰۹۱۵

• خیابان انقلاب، تقاطع حافظ، فروشگاه شماره ۱، تلفن: ۶۶۷۰۱۲۹۷

• مراکز پخش: • خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهدای ژاندارمری، فروشگاه شماره ۲، تلفن: ۶۶۹۵۵۷۳۷

• حرم مطهر حضرت امام خمینی(س)، ضلع شمالی، فروشگاه شماره ۳، تلفن: ۵۵۲۰۳۸۰۱

• کلیه نمایندگیهای فروش در استانها

نشانی الکترونیکی: pub@imam-khomeini.ir

فهرست مطالب

.....	مقدمه ناشر	أ
.....	مقدمه مؤلف	ج
.....	درآمد	ا
.....	۱. مالکیت خصوصی در اسلام	ا
.....	۲. مبانی و سیاست‌های کلی مالکیت خصوصی در قرآن کریم	ع
.....	فصل اول: مفاهیم و کلیات	۱۷
.....	مبحث اول: احتکار از سودجویی تا سلطه‌جویی	۱۷
.....	مبحث دوم: معنا و مفهوم احتکار	۲۲
.....	۱. معنای لغوی احتکار	۲۲
.....	۲. معنای اصطلاحی احتکار	۲۴
.....	مبحث سوم: آثار و تبعات مخرب احتکار	۲۵
.....	مبحث چهارم: سیر احتکار در قوانین ایران	۳۰
.....	نتیجه و خلاصه‌گیری	۳۵
.....	فصل دوم: شروط معتبر در احتکار	۳۷
.....	مبحث اول: نیاز و احتیاج مردم	۳۷
.....	گفتار اول: طرح یک شبهه و سؤال	۴۲
.....	گفتار دوم: احتیاج شدید ملاک حرمت یا کراهت احتکار	۵۱

۵۳	مبحث دوم: فقدان فروشنده یا بذل کننده دیگر به حد کافی
۵۶	مبحث سوم: حبس طعام
۵۷	مبحث چهارم: طلب زیادت در نرخ
۶۳	مبحث پنجم: خرید کالا (اشترای)
۶۵	مبحث ششم: قید زمان
۶۹	خلاصه و نتیجه گیری
۷۱	فصل سوم: حکم احتکار
۷۱	مبحث اول: تبیین محل اختلاف
۷۳	مبحث دوم: ادله و مستندات قائلین به کراهت احتکار
۷۶	مبحث سوم: ادله و مستندات قائلین به حرمت احتکار
۸۶	مبحث چهارم: مورد محل احتکار
۸۶	گفتار اول: دیدگاه‌ها و مستندات
۹۱	گفتار دوم: دیدگاه امام خمینی <small>رحمته الله علیه</small>
۹۶	بند اول: اختیارات و صلاحیت‌های ولی فقیه از دیدگاه امام خمینی <small>رحمته الله علیه</small>
۱۰۴	بند دوم: نقش و قلمرو مصلحت در احکام حکومتی از دیدگاه امام خمینی <small>رحمته الله علیه</small>
۱۰۸	خلاصه و نتیجه گیری
۱۱۱	فصل چهارم: اقدامات پیشگیرانه و اجرایی در مقابله با احتکار
۱۱۴	مبحث اول: علل و عوامل زمینه‌ساز احتکار
۱۱۵	مبحث دوم: اقدامات پیشگیرانه در مقابله با احتکار
۱۱۵	گفتار اول: اقدامات پیشگیرانه مردم
۱۱۶	بند اول: امر به معروف و نهی از منکر
۱۱۹	بند دوم: مدیریت مصرف بهینه و دوری از اسراف و تبذیر
۱۲۷	بند سوم: ترویج فرهنگ عدل و انصاف و رعایت حقوق مصرف‌کنندگان
۱۲۹	گفتار دوم: اقدامات پیشگیرانه دولت
۱۲۹	بند اول: لزوم تصویب و تجدید نظر در قوانین و مجازات‌ها
۱۳۲	بند دوم: تقویت و اشاعه اخلاق و فرهنگ اسلامی در جامعه

- بند سوم: نظارت و هدایت صحیح بر امور اقتصادی و عملکرد بازار ۱۳۵
- بند چهارم: جلوگیری از انحصارگری و ایجاد بازار سیاه ۱۴۰
- بند پنجم: فهرست برخی دیگر از اقدامات پیشگیرانه دولت ۱۴۵
- مبحث سوم: اقدامات اجرایی دولت نسبت به محکومین ۱۴۶
- گفتار اول: اجبار محکوم بر فروش کالای احتکار شده ۱۴۸
- بند اول: زمان اجبار بر فروش ۱۵۰
- بند دوم: ادله و مبانی اجبار محکوم بر فروش کالای احتکاری ۱۵۳
- بند سوم: تعیین اجبار کننده ۱۵۹
- بند چهارم: حکم وضعی فروش اجناس احتکار شده در حال اکراه ۱۶۲
- گفتار دوم: نرخ گذاری اجناس احتکار شده از سوی دولت ۱۶۴
- بند اول: ادله و مستندات دیدگاه اول (جایز نبودن قیمت گذاری به طور مطلق) ۱۶۷
- بند دوم: ادله و مستندات جواز نرخ گذاری ۱۶۹
- بند سوم: ادله و مستندات دیدگاه امام خمینی رحمته الله علیه ۱۷۰
- گفتار سوم: مجازات محکوم ۱۷۲
- بند اول: سیر قانون گذاری تعزیرات و مجازات های بازدارنده ۱۷۴
- بند دوم: معنای تعزیر و مجازات های بازدارنده ۱۸۴
- بند سوم: تفاوت مجازات های تعزیری و بازدارنده از دیدگاه نویسندگان حقوقی ۱۸۶
- بند چهارم: مجازات های تعزیری از دیدگاه امام خمینی رحمته الله علیه ۱۸۸
- بند پنجم: مجازات های بازدارنده از دیدگاه امام خمینی رحمته الله علیه ۲۰۱
- خلاصه و نتیجه گیری ۲۰۶
- کتاب نامه ۲۱۱

مقدمه ناشر

انسان موجودی است با ابعاد، نیازها و فعالیت‌های گوناگون و متنوع مادی و معنوی. گرچه وجود اعجاب‌آور انسان به گونه‌ای است که همه این تنوع‌ها و تکثرها در حقیقت انسانی او به وحدت و یگانگی می‌رسند؛ ولی در نگاه معمولی و متعارف، از یکدیگر جدا می‌باشند.

از جمله عرصه‌های زندگی انسان، زندگی اقتصادی اوست که در دین جامع و کامل اسلام به درستی زوایای آن مورد توجه قرار گرفته است؛ اصل مالکیت افراد بر اموال، اصل کار و تلاش و مطلوبیت عمران و آبادانی و بهره‌مندی مناسب از نعمات الهی، اصل انفاق‌های واجب و مستحب و... که مکتب اقتصادی اسلام را می‌نمایانند، همه برای تحقق اقتصاد سالم جامعه اسلامی و تحقق عدالت اجتماعی می‌باشد. البته نگاه به آموزه‌های اسلام نباید یک‌سویه باشد، چراکه بُعد مادی آن با بُعد معنوی ممزوج شده و بخش فردی آن با حوزه عمومی و اجتماعی در هم تنیده است و هیچ‌کدام نباید فدای دیگری شود، به همین جهت، اقتصاد که به ظاهر امری مادی و مربوط به احتیاجات و علایق مادی و دنیایی انسان است، باید به سرمنزل عدالت اجتماعی برسد. و البته عدالت اجتماعی باید در کنار رونق و رشد اقتصادی و توسعه و آبادانی مادی و بهبود معاش مردم قرار داشته باشد تا از این رهگذر معاد انسان مؤمن تأمین گردد.

مسئله «احتکار» اگر از این چشم‌انداز دیده شود، مسئله‌ای مهم برای زندگی انسان است. احتکار گرچه مسئله‌ای اقتصادی و مادی محسوب می‌شود، ولی هم به حوزه اخلاق مرتبط است (و از حرص و آز و زیاده‌خواهی جلوگیری می‌کند) و هم به عدالت

ب □ احتکار با رویکردی به آرای امام خمینی(س)

در عرصهٔ اجتماع مربوط است. بنابراین، برای تربیت انسان مسلمان و مؤمن، باید تمهیداتی اندیشیده شود تا افراد به چنین آلودگی‌های روحی مبتلا نشوند. همچنین، برای سامان دادن به جامعهٔ اسلامی باید جلوی احتکار گرفته شود تا «توزیع» و «مصرف» در جامعهٔ اسلامی عادلانه و درست تحقق یابد و «تولید» به هدف و غایت اسلامی خود برسد؛ وگرنه کار و تولیدی که منتهی به احتکار و امثال آن شود، همان دنیاخواهی مذموم و پلید خواهد بود.

پژوهشی که پیش‌روی خوانندگان قرار دارد، تلاشی است برای کندوکاو دربارهٔ موضوع احتکار از نگاه فقهی با تأکید بر آرا و نظر امام خمینی(س) که توسط حجت الاسلام والمسلمین آقای محمدرضا فقهی به انجام رسیده است. با سپاس از نویسنده ارجمند، امید است آموزه‌های ارزشمند فقهی هرچه بیشتر و بهتر شناخته شود و در متن زندگی فردی و اجتماعی جامعهٔ اسلامی عینیت یابد.

مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(س)

دفتر قم

www.ketab.ir